

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет іноземних мов
Кафедра французької філології

Програма вступного іспиту до аспірантури

Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація «романські мови»
(іспанська мова)

Львів – 2016

Вступний іспит до аспірантури зі спеціальності 10.02.05 - романські мови передбачає перевірку знань, умінь та навичок володіння теорією та практикою іспанської мови в обсязі навчальної програми для спеціаліста або магістра з відповідної спеціальності.

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Поняття Романії. Романські мови та соціолінгвістичні аспекти. Класифікація романських мов. Проблеми структурної спільності романських мов. Креольські мови на основі французької / іспанської / португальської мов.

Проблеми романізації Європи. Теорія походження романських мов. Романізація Апенінського півострова і характеристика італійських мов. Романізація Піренейського півострова і характеристика іберійських мов. Романізація Галії і Дакії і характеристика кельтських і дакійських мов. Теорія етнічного субстрату Г. Шухардта і фактори диференціації латини. Теорія полідіалектальної латини Ш. Моля. Теорія Г. Гребера і роль історичних чинників.

Народна латина. Концепція класичної та народної латини. Періодизація народної латини. Джерела вивчення народної латини.

Загальнороманський / протороманський період. Розвиток системи голосних в класичній народній латині. Розвиток системи приголосних в класичній народній латині. Зміни якісної характеристики приголосних. Поява позиційних варіантів майбутніх приголосних фонем. Система народно-латинських приголосних. Фонетичні зміни, пов'язані з розвитком деяких консонантних груп (гемінати, явище протези, епентези, аферези, апокопи, тощо).

Аналітичні тенденції розвитку граматичної будови. Іменникові форми: поляризація чоловічий / жіночий рід в іменникових відмінках (1, 4, 2). Розподіл середнього роду між чоловічим та жіночим. Відмінювання у західнороманських та східнороманських мовних групах. Аналітизм романського іменника: артикль як виразник граматичної характеристики іменника, синтагматизм граматичного оформлення іменникової групи.

Утворення прикметників у пізній латині. Зміни в області різних розрядів займенників. Аналітичний спосіб утворення прикметників (ступені порівняння). Типологічна спільність системи прикметників у романських мовах. Розвиток аналітичного способу утворення ступенів порівняння прикметників. Загальнороманська генетична основа системи займенників та особливості її реалізації в окремих романських мовах.

Дієслівні форми. Зміни в системі часових форм індикатива і кон'юнктива. Пізня латина і часові форми. Зникнення паралелізму інфекта та перфекта. Сильні та слабкі перфекти. Уніфікація деяких дієслівних парадигм. Описові конструкції з дієсловом *habere* / *volere*.

Шляхи їх подальшої граматикалізації. Зміни у відмінюванні так званих неправильних дієслів: *posse / potere*, тощо. Спрощення у пізній латині безособових форм дієслова, прислівникових форм та деяких розрядів інфінітива. Типологічна одноплановість загальнороманської системи дієслівних часів активного і пасивного стану. Індивідуальні риси окремих романських мов.

Лексика і словотвір народної латини. Синтаксис словосполучення та речення. Стилiстичний перерозподіл лексики у пізній латині. Перевага просторічних слів над їх літературними синонімами. Зміни в семантиці слів у народній латині (метафора, метонімія, синекдоха, тощо). Десемантизація зменшувальних суфіксальних форм. Адстрат, суперстрат як джерела поповнення словника пізньої латини. Історичні контакти з іншими народами. Оформлення словосполучення як єдиного синтаксичного цілого. Романські мови і синтаксис. Гіпотаксис і паратаксис в пізній латині. Зміна абсолютних зворотів підрядними реченнями в різних романських мовах.

Основна характеристика іберо-романських, італо-романських та дакійсько-романських мов. Вокалізм / консонантизм. Граматична будова, лексика.

Огляд історії романського мовознавства. Трактат Данте «Про народне красномовство». Перша спроба класифікації романських мов. Нормування мов у XVI-XVII століттях. Лінгвістичні дослідження XVIII – поч. XIX століття. Порівняльне історичне мовознавство XIX століття. Граматика Ф.Діца. Розвиток романського мовознавства на початку і в середині XX століття. Лінгвістична географія. Школа Ф.де Сосюра. Романське мовознавство в Україні та в Росії.

Література

1. Алисова Т.Б., Репина Т.А., Таривердиева М.А. Введение в романскую филологию. М., 1987.
2. Бородина М.А. Сравнительно-сопоставительная грамматика романских языков: Ретороманская подгруппа. Л.: Наука, 1973.
3. Гак В.Г. Введение во французскую филологию. М.: Просвещение, 1986.
4. Гурычева М.С. Народная латынь. М., 1964.
5. Йордан Й. Романское языкознание: Историческое развитие, течения, методы. М.: Прогресс, 1971 .
6. Катагощина Н.А., Вольф Е.М. Сравнительно-сопоставительная грамматика романских языков: иберо-романская подгруппа. М.: Наука, 1968. .
7. Сергиевский М.В. Введение в романское языкознание. М., 1952.
8. Сергиевский М.В. История французского языка. М., 1947.

ТЕОРЕТИЧНА ФОНЕТИКА ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Фонетика як наука про утворення звуків мови і про їх акустичні властивості. Фонетика і фонологія. Фонетика історична, описова, порівняльна, порівняльно-історична, експериментальна. Зв'язок фонетики, граматики, лексики, стилістики та історії іспанської мови.

Нормативна літературна вимова іспанської мови як полінаціональної: орфоепічна норма й вимовні варіанти. Вимовна стилістика, фонетичний стиль.

Фонетична інтерференція. Поняття про фонетичні засоби: звуки мови, словесний наголос, фразовий наголос, інтонація. Поняття про фонетичні одиниці мови: фраза, такт мовлення, фонетичне слово, склад, звук.

Фонема як найкоротша звукова одиниця, що вирізняє звукові оболонки різних слів і морфем. Варіанти фонем. Фонемний ряд. Фонемні сильні та слабкі. Диференційні ознаки фонем (глухість/ дзвінкість, вибуховість / фрикативність).

Орфоепія та орфографія. Основи іспанської орфографії. Фонетичний принцип орфографії. Фонетичний символ. Фонетична транскрипція. Транскрипція запозичених слів.

Фізичні якості звука. Фонетична різниця голосних і приголосних. Голосні фонемні іспанської мови: за ступенем підйому язика: голосні 15 переднього ряду, середнього ряду, заднього ряду. Сильні й слабкі голосні. Монофтонги. Поєднання голосних звуків. Дифтонги: висхідні, нисхідні. Трифтонги. Голосні фонемні іспанської мови в різних національних варіантах.

Система приголосних фонем іспанської мови. Класифікація приголосних за: 1) участю шуму в голосі (сонорні, шумові дзвінки, шумові глухі); 2) місцем утворення шуму (губні: губно-губні; губно-зубні; язичні: передньо-язичні, зубні, палатально-зубні, середньо-язичні, задньо-язичні); 3) способом утворення шуму (зімкнені, щілинні, африкати, зімкнено-похідні, носові й бокові, вібраційні); 4) відсутністю чи наявністю палаталізації (приголосні тверді та м'які).

Фонетичне чергування. Фонетичний закон. Деякі випадки асиміляції приголосних. Поняття про фонетичне слово. Складоподіл. Склад і фонетична група. Склад ненаголошений, наголошений, відкритий, закритий. Наголос у слові. Поняття мовного потоку. Мовний такт, тактовий наголос (синтагматичний). Фразовий наголос. Логічний наголос. Емфатичний наголос.

Фонема, фраза. Принципи сегментації мовного потоку. Наголос та інтонація. Мелодика, ритм, інтенсивність, темп і тембр мовлення. Інтонація і смисл висловлювання. Висхідна і нисхідна інтонація. Інтонація розповідного речення. Оклична інтонація. Інтонація спонукання. Інтонація емпатичної та неемпатичної вимови. Фонетичні засоби передачі емпози. Звук, слово, текст. Ритмічна організація тексту.

Література

1. Карпов Н.П. Фонетика испанского языка (теоретический курс). – М., 1969.
2. Лебедева Н.А. Фонетика испанского языка (вводный курс). – М., 1971.
3. Обручникова О. П. Іспанська мова. Вступний фонетичний курс. – К: Освіта України, 2010.
4. Пригожина Р. Н., Флорес-Фернандес Х. М. Вводный фонетический курс испанского языка. – М.: Высшая школа, 1975.
5. Тамайо Э. Коррективный курс фонетики испанского языка. – М, 1966.
6. Трубецкой К.С. Основы фонологии. – М., 1960. Academia Española. Nuevas normas de Prosodia y Ortografía. – Madrid, 1982. Alarcos Llorach, Emilio. Fonología española. – Madrid; Gredos, 1983.
7. Alvar López, Manuel. Fonética, fonología y ortografía. – Madrid, 1979.
8. Malmberg, Bertil. Estudios de fonética hispánica. – Madrid, 1965.
9. Martínez de Sousa, José. Diccionario de ortografía. – Madrid, 1985.
10. Tomás Navarro, T. Manual de entonación española. – Madrid, 2003.
11. Tomás Navarro, T. Manual de pronunciación española. – Madrid: CSIC, 2009.
12. Tomás Navarro, T. Estudios de fonología española. – Madrid, 2005.

ІСТОРІЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Предмет і завдання курсу, його зв'язок з іншими лінгвістичними дисциплінами.

Проблеми періодизації іспанської мови:

Передісторія іспанської мови. Кельтизація Іберії. Романізація Іберії. Германізація Іберії. Протороманський період. Арабізація Іберії. Народна латина Іберії. Іbero-романський період.

Староіспанський період. Соціо-лінгвістична характеристика староіспанського періоду. Астуро-леонське королівство, Кастильське королівство, Наварро-арагонське королівство. Література і мова. Перші тексти: “Glosas Emilianenses”, “Glosas Silenses”, “Cantar de mio Cid”.

Розвиток фонетичної системи. Розвиток граматичної будови. Загальна характеристика лексики староіспанської мови. Загальна характеристика Іберійських діалектів.

Середньоіспанський період. Соціолінгвістична характеристика. Роль Реконквісти і розвиток літературної іспанської мови. Alfonso X, El Sabio і його значення для розвитку іспанської мови і літератури. Розвиток фонетичної і граматичної систем. Становлення основних напрямків розвитку лексичної системи. Вплив галліцизмів.

Ранньоіспанський період. Соціолінгвістична ситуація та проблеми уніфікації літературної мови. Питання встановлення єдиних загальних мовних норм. “Gramática” de Antonio de Nebrija, “La Celestina” de Fernando de Rojas. Граматична та фонетична характеристика іспанської мови XV-XVI століть.

Період класичної іспанської мови. “Diálogo de la lengua” de Juan de Valdés у розвитку іспанської мови. Період ренесансу іспанської мови і значення творчості Garcilaso de la Vega , Miguel de Cervantes , Luís Góngora , Francisco de Quevedo у розвитку і розповсюдженні іспанської мови. Характеристика іспанської мови періоду “Золотого Віку”.

Новоіспанський період. Соціолінгвістична характеристика новоіспанського періоду. Real Academia de la lengua. El Diccionario de Autoridades. Становлення фонетико-граматичних норм. Науково-технічне мовлення і проблема галліцизмів. (XVIIIст.).

Літературна мова. Романтизм і реалізм у розвитку іспанської мови. Основні тенденції розвитку лексичного фонду новоіспанської мови.

Сучасний період розвитку іспанської мови. Соціолінгвістична характеристика іспанської мови та її особливості в Латинській Америці. Модернізм і проблеми літературної мови. Найяскравіші представники модернізму: Miguel de Unamuno, Antonio Machado, Azorín, P. Baroja, Valle-Inclán, Juan Ramón Jiménez, José Ortega y Gasset, Gabriel Miró.

Основні проблеми розвитку фонетики, морфології і синтаксису. Проблеми словотвору і мовних контактів.

Література

1. Алисова Т.Б., Репина Т.А., Таривердиева М.А. Введение в романскую филологию. М., 1987.
2. Григорьев В.Г. История испанского языка. Ленинград, 1984.
3. Alarcos Llorach E., Hernández C., Marcos Marín. Comentarios lingüísticos de textos. Valladolid, 1979.
4. Burciez E. Eléments de linguistique romane. 3-a ed. Paris, 1969.

5. Lapesa R. Historia de la lengua española. Madrid, 1981.
6. Lapesa R. La apócope de la vocal en castellano antiguo. Intento de explicación histórica. – Estudios dedicados a Menéndez Pidal. T.2. 1952.
7. Lathrop T.A. Curso de gramática histórica española. Barcelona, 1995.
8. Litvinenko E.V. Historia de la lengua española. Kíev: Вища школа, 1973
9. Menéndez Pidal R. Manual de gramática histórica española. Madrid, 1980.
10. Menéndez Pidal R. Orígenes del español. Madrid, 1950.
11. Menéndez Pidal R. Poema del Cid. Texto, gramática y vocabulario. Madrid, 1908.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Предмет лексикології. Лексикологія та історія народу. Діахронічна та синхронічна лексикологія. Взаємозв'язок лексикології з іншими лінгвістичними науками.

Джерела та шляхи збагачення словникового складу іспанської мови.

Морфологічні шляхи. Словотвір: Деривація та основні афікси. Словоскладання: Найбільш продуктивні композиційні моделі. Парасинтез. Регресивна деривація та скорочення. Конверсія або заміна граматичної категорії слова.

Фонетичний шлях. Ономатопея або звуконаслідування.

Семантичний шлях. Заміна значення слова. Моносемія та полісемія. Синонімія та омонімія на рівні слова та фразеологізмів. Омоніми та пароніми. Тропи: метафора, метонімія.

Запозичення. Латинські, грецькі, арабські, французькі, італійські, англійські, португальські запозичення. Фонетична та морфологічна адаптація запозичень. Американізм. Варіанти іспанської мови в іспаномовних ареалах.

Фразеологізми. Прислів'я та приказки.

Склад словникового запасу сучасної іспанської мови. Архаїзми та неологізми. Термінологія. Розмовна лексика. Професійна мова та професійний жаргон. Арготизми. Діалектизми. Евфемізми.

Лексикографія. Типи словників: тлумачні та енциклопедичні, двомовні та багатомовні, аналогічні та довідникові, спеціалізовані по різних галузях знань та техніки.

Література

1. Гитлиц А.М. Пособие по лексикологии современного испанского языка. - М.: ВШ, 1974.

2. Иваницкая А.А. Практическая лексикология испанского языка. – Киев: ВШ, 1989.
3. Almela Pérez R., Procedimientos de formación de palabras en español. – Barcelona: Ariel Prácticum, 1999.
4. Alvar Ezquerro M. El neologismo: caracterización, formación, aceptabilidad // El neologismo. V Jornadas de Metodología y Didáctica de la Lengua española. – Cáceres: Instituto de Ciencias de la Educación, 1999.
5. Alvar Ezquerro M. La formación de palabras en español. – Madrid: Arco/Libros, 1996.
6. Alvar Ezquerro M. El acortamiento de palabras // Diccionario de siglas y abreviaturas. – Madrid: Alhambra, 1983.
7. Casado Velarde M. Tendencias en el léxico español actual. – Madrid: Coloquio, 1985.
8. Casado Velarde M. Acortamientos, formación de siglas y acrónimos // Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid, t. 3, 1999.
9. Calles Vales J., Bermejo Meléndez B. Jergas, argot y modismos. - Madrid: LIBSA, 2001.
10. Lang Mervyn F. Formación de palabras en español, Madrid, 1992.
11. Montes Giraldo J. J. Los "interfijos hispánicos". Reexamen con base en datos del ALEC // Anuario de Lingüística Hispánica. – 1985. – 1.
12. Rodríguez González F. Lenguaje y contracultura juvenil: anatomía de una generación // Comunicación y lenguaje juvenil, Madrid: Editorial Fundamentos, 1989.
13. Seco M. El léxico de hoy // Comunicación y lenguaje, Madrid, 1977

ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Предмет курсу “Теоретична граматика іспанської мови”. Морфологія. Основні поняття теоретичної морфології.

Проблема частин мови. Різні погляди представників різних шкіл.

Іспанський іменник, його функції та класифікація. Граматичні категорії іменника. Рід. Число. Шляхи утворення нових одиниць.

Іспанський артикль. Функції артикля в мові. Лексикалізація. Субстантивація.

Прикметник. Категорії прикметника. Категорія інтенсивності. Синтаксичні функції прикметника.

Іспанський займенник. Класифікація іспанських займенників. Особливості функціонування займенників в іспанській мові.

Дієслово. Важливість семантичної та функціональної класифікацій іспанських дієслів. Граматичні категорії дієслова. Час. Спосіб. Стан. Вид. Категорія модальності та виду в

іспанській мові. Безособові форми дієслова. Інфінітив. Дієприкметник. Дієприслівник. Граматичні конструкції з безособовими формами дієслова.

Інші частини мови. Прислівник. Прикметник. Сполучник. Вигук.

Синтаксис. Синтаксичні одиниці в мові. Словосполучення. Речення. Проблема предикативності в іспанській мові. Проблема заперечності в реченнях.

Структура речення. Просте речення. Основні члени речення. Підмет. Присудок. Простий присудок. Складний присудок. Інші види присудка. Інші члени речення. Порядок слів в реченні.

Складне речення. Типи складного речення в іспанській мові. Дієслівні форми в складному реченні. Порядок слів в складному реченні.

Різні методи і школи членування речення.

Література

1. Васильева-Шведе О.К., Степанов Г.В. Теоретическая грамматика испанского языка. Синтаксис. М., 1990.
2. Васильева-Шведе О.К., Степанов Г.В. Теоретическая грамматика испанского языка. Морфология. М., 1998.
3. Виноградов В.С. Грамматика испанского языка. М., 1965.
4. Попова Н. Практическая грамматика испанского языка. Морфология. М., 1985.
5. Alonso A., Henríquez Ureña P. Gramática Castellana. 1c., 2c. La Habana, 1968.
6. Gili y Gaya S. Curso superior de sintaxis española. La Habana, 1971.
7. Gómez Torrego L. Gramática didáctica del español. Madrid, 1968.
8. Litvinenko E.V. Gramática de la lengua española. Kíev, 1976.
9. Roca Pons J. Introducción a la gramática. T.1., t.2. La Habana, 1968.
10. Seco Rafael. Manual de gramática española. La Habana, 1972.

СТИЛІСТИКА СУЧАСНОЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Стилїстика як лїнгвістична наука. Визначення завдань сучасної стилїстики. Мова і мовлення. Основні поняття лїнгвостилїстики: стилїстика мови і стилїстика мовлення.

Різновиди іспанської мови: усна й письмова мова. Літературна мова та її особливості. Проблеми культури мови. Лінгвістична стилїстика і літературознавча стилїстика. Зв'язок стилїстики з іншими лінгвістичними науками.

Стилістичні норми в актах спілкування. Поняття стилю. Загальні принципи виділення стилів. Літературна мова і літературні стилі. Система функціональних стилів, їх типологія і характеристика. Мовна норма і функціональні стилі.

Газетно-публіцистичний стиль: його лексико-фразеологічні й граматичні особливості. Види публіцистичних творів: інтерв'ю, огляд, публіцистичні замітки.

Науковий стиль: загальна характеристика. Термінологічна лексика. Запозичена лексика. Інтернаціоналізми. Граматичні особливості: парантез, алюзія.

Офіційно-діловий стиль і його характеристика. Види ділових паперів: оголошення, повідомлення, розпорядження/наказ, запрошення та ін.

Розмовний стиль: лексичні пласти, власне виразові та образотворчо-виразові засоби (прислів'я, приказки). Граматичні особливості розмовного стилю: емпіза, еліпс, анаколуф.

Літературно-художній стиль: загальна характеристика. Засоби мовної характеристики персонажів. Діалектизми, жаргонізми, арготизми. Мовні стилі як засіб комунікації та прагматики, їхні особливості. Специфіка іспанської віршованої мови. Структура вірша. Стилi викладу. Розповідний стиль. Описовий стиль. Акумулятивний стиль. Діалог. Монолог.

Лексикологічні основи стилістики. Сміслова структура слова. Предметно-логічне значення. Емоційно-оцінне значення: узувальне і окаяональне, стилістичне забарвлення.

Розвиток словникового складу сучасної іспанської мови. Стилiстичні функції синонімів та антонімів. Омоніми. Пароніми. Стилiстична роль термінологічної лексики. Запозичення та їх стилістична роль: арго, архаїзми, історизми.

Функціонально-стилiстична диференціяція іспанської фразеології. Стилi і контекст. Функціонування мовних одиниць у контексті. Стилiстика частин мови. Транспозиція розрядів слів. Часова транспозиція. Лексичні та граматичні показники уособлення.

Прагматичні аспекти стилістичних засобів. Роль синтаксису у створенні стилістичних засобів. Інверсія. Експресивність питання, оклику, заперечення. Риторичне питання. Повтор. Паралелізм. Антитеза.

Синтаксичні засоби компресії. Синтаксична конвергенція. Актуальне членування речення. Еліпс. Алюзія. Анаколуф. Асиндетон. Образотворчо-виразові засоби (тропи). Змінення значення. Метафора. Метонімія. Синекдоха. Уособлення. Символ і алегорія. Гіпербола. Порівняння. Епітет. Перифрази. Оцінні елементи. Ідіоми. Прислів'я та приказки. Афоризми. Іронія. Прагматичний та соціальний характер висловлення. Фонетична стилістика: алітерація і асонанс. Ономаіопея. Стилiстичне використання інтонації.

Література

- 1.Будагов Р.А. Литературные языки и языковые стили. – М, 1967.
- 2.Виноградов В.В. Стилистика. Поэтика. Теория поэтической речи. – М., 1963.
- 3.Винокур Т.Г. Закономерности стилистического использования языковых единиц. – М., 1980.
- 4.Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / КПІ. – К.: Парламентське вид-во, 2001.
- 5.Канонич С. И. Ситуативно-речевая грамматика испанского языка. – М., 1979.
- 6.Ніцевич А.А. Практикум із стилістики іспанської мови. Навч. посібник./ – О.: Астропринт, 2004.
- 7.Пономарів О.О. Стилїстика сучасної української мови: Підручник. –3-е вид., перероб. і доповн. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000.
- 8.Степанов Г.В. Типология языковых состояний и ситуаций в странах романской речи. – М., 1976.
- 9.Фирсова Н.М. Введение в грамматическую стилистику современного испанского языка. – М., 1981.
- 10.Becerra Hiraldo, J. M. Comentario léxico-semántico de textos. – Madrid: Arco Libros, 2008.
- 11.Briz Gómez, A. El español coloquial en la conversación. – Barcelona: Ariel, S.A., 1998.
- 12.Briz Gómez, A. y Martínez, M.J. Pragmática y gramática del español hablado. – Valencia: Libros Pórtico, 1996.
- 13.Cascón Martín E. Lengua española y comentario del texto. Teoría y práctica. – Madrid: Edinumen, 1997.
- 14.Gómez Torrego, L. Análisis sintáctico: teoría y práctica; prólogo de Ignacio Bosque. – Madrid: SM, 2002.
- 15.González Hernández O. El comentario de textos: los textos narrativos, descriptivos, expositivos y argumentativos. – Madrid: Bruño, 2002.
- 16.Pelayo H.F. Estilística. Estilo – figuras estilísticas – tropos. Quinta edición. Madrid: Ediciones José Turanzas, S.A. 1981.